

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 724

מסכת עירובין ל' - ל"ו ♦ שביעית ב', ה' - ב', ט'

בס"ד, כ"ז ניסן תשע"ג

השבוע בגליון

- ♦ מנהגי הראשונים לאכילת פת עירוב חצרות
- ♦ השקאת עץ אתרוג במוצאי שביעית כדי שיהיו
- ♦ אתרוגיו ראויים לברכה בחג הסוכות

♦ כיצד עושים עירוב חצרות בערב פסח שחל בשבת

- ♦ כיצד פירות ודלתות הופכים למוקצה
- ♦ מקור שנורתו נותרה דלוקה
- ♦ עירוב חצרות בחמץ ובמצה

דבר העורך

להדליק את האור

עשיתי את דרכי לבית הכנסת, לתפילת שחרית. **אפלוּלית** של בוקר מעונן פרוסה היתה מעל העיר, אוזחת בחזקה בטיפות גשם קלילות. עוד מעט הן ניתקו ממקומן, יצברו תאוצה ויבצעו נאמנה את מלאכתן, כפי שהן עושות מאז התפלל אדם הראשון שיירד גשם.

פתחתי את דלת בית הכנסת וחלף אורות הפלורוסנט הבהקים דרך קבע, קיבל את פני אור חיזור, שהסתנן פנימה דרך החלונות הצרים.

ברחתי בית הכנסת היו פזורים, יושבים ועומדים, כחמשה עשר מתפללים. מאן דהוא בהה, כתוהה אם חולם הוא שהוא חולם, או שמא באמת חולם הוא. אחרים עסקו בהורדת הספלים מן השולחנות על הרצפה השטופה, והנותרים הביטו בחוסר אונים בתאורה השובתת.

- מי יודע איזו תקלה התרחשה בארון החשמל.
- אי אפשר לסמוך על חברת החשמל.

שני מתפללים פנו נחרצות אל ארון החשמל הדומם, הסיטו שלטרים לכל כיוון אפשרי, הפעילו את שעון השבת, השביתו אותו. נתנו מבט מבין בחוטי החבויים. מאומה. אפלוּלית.

כעבור דקה נפתחה הדלת, ר' פלוני נכנס, הרים את ידו בטבעיות אל מתג החשמל הממוקם ליד דלת הכניסה - ויהי אור!

כך, פשוט. בלי הרבה מחשבות, רעיונות, עצות ותחבולות.

פשוט ללחוץ על המתג ולהדליק את האור.

אחר כך הכל היה מובן. איך לא.

יהודי הראשון שנכנס לבית הכנסת, היה עייף קמעא. הוא התיישב על מקומו והניח את ראשו. הבא אחריו פתח את הדלת, ראה יהודי נח, ובטוב לבו פסע חרישית, לא הדליק את האור, כדי להתיר למתנמנם דקותיים נוספות של נמנום ערב.

השלישי שנכנס, ביקר בבית כנסת זה בפעם הראשונה בחייו, וכמובן שלא ההין להדליק אורות ולעשות במקום כטוב בעיניו.

מכאן היתה הדרך קצרה עד להסקת המסקנה המתבקשת, כי קיימת בעיה בתאורה, וכל שנותר הוא להתאמץ לפתור אותה בדרכים שונות...

דף לד/ב בית שמלאוהו פירות, שתום ונפחת

כיצד פירות ודלתות הופכים למוקצה

הבה נלמד בצוותא את גמרתנו עם רבותינו הראשונים, וניווכח כיצד הם נחלקים בפירוש הגמרא ומתוך כך התגלעה מחלוקת גדולה בדיני מוקצה.

בסוגייתנו נאמר כי מחסן פירות סגור וחתום, שאין אפשרות לפתוח את דלתו, אשר קרס תחתיו בשבת ופירותיו הפכו נגשים, "נוטל את הפירות ואוכלן".

לדעת רש"י, בעלי התוספות וראשונים נוספים (המנויים בביאור הלכה סימן תקי"ח, סעיף ט', ד"ה בית), אי אפשר לפסוק הלכה כגמרא זו, שכן, בכניסת השבת פירות אלו היו מוקצה! מפני שאי אפשר היה לפתוח את דלת בית האוצר ללא פריצתה - מעשה האסור בשבת, אם כן, לא תועיל קריסת הבית כדי להתיר את הפירות, "מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכוליה יומא". לפיכך, מפרש רש"י וראשונים נוספים, כי הגמרא מתייחסת לשיטת רבי שמעון החולק על הכלל "מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכוליה יומא" [מלבד במקום שדחאו משימוש בידיים].

ואילו רש"י (במסכת ביצה) וראשונים נוספים מפרשים, כי מדובר במקרה שהכניסה אל האוצר בטרם קריסתו אינה כרוכה באיסור תורה אלא באיסור דרבנן [וכמבואר בסוגייתנו, שהמקרה עליו מדברת המשנה, אינו בבניין גמור]. אולם, הרמב"ם הרי"ף וראשונים נוספים מפרשים את גמרתנו כפשוטה, כי אכן לכלל הדעות מותר לאכול פירות אלו.

נמצא, כי לפנינו מחלוקת ראשונים יסודית, אם חפץ שהיה בלתי ראוי לשימוש בבין השמשות של ערב שבת שלא מחמת עצמו, אלא מפני שהגישה אליו כרוכה באיסור תורה, הופך להיות מוקצה האסור בטלטול. לדעת רש"י וחבר הראשונים שעמו, מאחר שהגישה אל החפץ היתה אסורה מן התורה, הוא הפך ל"מוקצה".

להלכה פסק השולחן ערוך (או"ח, סימן תקי"ח, סעיף ט') כדעת הרי"ף והרמב"ם, אך המשנה ברורה (בביאור הלכה שם) פוסק, כי אין להקל בדבר אלא בשעת הדחק.

מקור שנורתו נותרה דלוקה: דין זה יכול להיות מעשי באופנים רבים ומגוונים. למשל, אם בערב שבת אי אפשר לפתוח דלת מסויימת מפני שרוח פרצים תחדור דרכה ותכבה את הנר - אסור לפתוח דלת זו במהלך כל השבת, מפני שהדלת הפכה "מוקצה"! (שמירת שבת כהלכתה, פרק כ"ב, י"ד-ט"ז). כמו כן, מקרר ששכחו בערב שבת לנטרל את הנורה שבתוכו, ואסור לפתוח מפני שהמנורה תדלק בשבת, הרי הוא מוקצה ואסור לפתוח גם אם המקרר מחובר לשעון שבת, וכעת שעון השבת הפסיק את הזרמת החשמל למקרר והמנורה אינה פועלת כלל, כיון שבבין השמשות אסור היה לפתוח את המקרר מן התורה. לא זו בלבד שהמקרר מוקצה, אלא גם המאכלים שבתוכו הפכו מוקצה... אין זה שונה מבית האוצר (שש"כ שם). כאמור, מדובר לכתחילה, אך בשעת הדחק יש להקל, כמבואר בשולחן ערוך.

לעילוי נשמת

הר"ר **זרח פלוק** ז"ל ב"ר מרדכי ז"ל

נלב"ע כ"ח בניסן תשי"ט **תנצב"ה**

הנוצח ע"י בנו ידידנו הר"ר **אברהם פלוק** ומשפ' שיחיו - ת"א



נר ה' נשמת אדם



יש להדגיש כי מדובר רק במקרים שבהם אין כל דרך לפתוח את הדלת בלא לעבור על איסור. אולם, כל עוד קיימת דרך להתגבר על הבעיה, אפילו אם דרך זו מסובכת וקשה לביצוע, עדיין לא הפך החפץ למוקצה, מפני שקיימת דרך להגיע אליו בהיתר. לפיכך, אם קיימת דרך לפתוח את דלת הבית בלא לכבות את הנר, הדלת אינה הופכת למוקצה (ש"כ שם, ובמנחת שלמה, ח"א עמוד ע"ח).

בסיס לדבר האסור: ומכאן לסברה מעניינת, המחלקת בין שתי הלכות דומות לכאורה, שכתב הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. כידוע, חפץ המשמש כבסיס למוקצה, הוא עצמו מוקצה במהלך כל השבת מפני היותו "בסיס לדבר האסור". מאחר שזה עתה למדנו כי חפץ שהגישה הרגילה אליו כרוכה באיסור אך בדרכים עקלתות אפשר להגיע אליו ללא איסור - אינו הופך למוקצה, יש להבין, מדוע אמרו חכמים ש"בסיס לדבר האסור" הוא מוקצה לכל השבת, גם אם המוקצה שהוא שימש לו כבסיס נפל ממנו זה מכבר? הרי באופנים מסויימים אפשר לנער את המוקצה מעל הבסיס ללא איסור, נמצא, שקיימת דרך מסויימת לגרום בלא איסור שהחפץ לא יישמש כבסיס למוקצה, ומדוע מגדירים את הבסיס כחפץ שאינו ראוי לשימוש.

ובכן, הגרש"ז מבהיר, כי איסור "בסיס לדבר האסור" אינו מושתת על כך שהבסיס אינו ראוי לשימוש מפאת היותו כבול תחת המוקצה, אלא איסורו נובע מכך שהוא נחשב כחלק מן המוקצה ובטל אליו מפני שהוא משמש אותו. לא יועילו לו, איפוא, אפשרויות הניעור השונות אשר תגרומנה להפסקת תפקידו כ"בסיס לדבר האסור", מפני שחסרונו הוא בשימוש את המוקצה ולא בכך שאי אפשר להשתמש בו בעטיו של המוקצה (מנח"ש שם).

דף לה/א נשרף וכו' משחשכה הרי זה עירוב

עירוב חצרות בחמץ ובמצה

כיצד עושים עירוב חצרות בערב פסח שחל להיות בשבת?

לוקח אדם פת בערב שבת, מקנה אותה לכל בני החצר ומניחה בביתו ועל ידי כך הוא מערב את כל בני החצר, כאילו גרים הם בבית אחד, לאמר, פת זו מיועדת לאכילה ביום השבת על ידי כל בני החצר.

כיצד עושים עירוב חצרות בערב פסח שחל בשבת: בערב פסח שחל להיות בשבת, הדברים אינם פשוטים כל עיקר. איזו פת נייעץ למיודענו ליטול עמו לעירוב? לחם - ייאסר באיסור אכילת חמץ החל מן השעה החמישית מתחילת בוקרו של יום השבת, שהרי ערב פסח הוא. אם כן, הלחם אינו ראוי לאכילה במהלך כל השבת. מצה - אסורה באכילה מעלות השחר של יום שבת קודש, שהרי כך תקנו חכמים, כדי שיערב עליו טעם המצה (עיין שולחן ערוך, או"ח, סימן תע"א; משנה ברורה שם, ס"ק י"ב). [שאלתנו מתייחסת לעירוב חצרות בלבד, מפני שבעירוב תחומין אין צורך להשתמש בפת דווקא ואפשר לערב בכל דבר מאכל שהוא. ברם, בעירוב חצרות, חובה להשתמש בפת דווקא. כיצד אם כן עושים עירוב חצרות בערב פסח שחל בשבת].

שאלה זו נידונה בין הפוסקים, אך תחילה נפתח בסוגייתנו.

בגמרתנו מבואר, כי אדם שבערב שבת הניח עירוב תחומין במקום הראוי לכך, ולאחר מכן העירוב התגלגל למקום רחוק, שאי אפשר להכשירו לתחום שבת, או שהעירוב נשרף, אזי, אם המקרה אירע לאחר בין השמשות, עירובו עירוב, אך אם המקרה אירע לפני בין השמשות, אין עירובו עירוב.

מסקנת הדברים, לכאורה, כי הזמן הקובע הוא בין השמשות. כל עוד בבין השמשות העירוב ניצב במקומו והיה ראוי לאכילה, הוא מילא את ייעודו ואת תפקידו ואין לנו כל עניין לגבי מצבו בהמשך יום השבת. לפיכך, לכאורה, אין כל מניעה ליטול חמץ וכן מצה לעירוב, שהרי בבין השמשות הוא ראוי לאכילה.

ברם, קיימות שתי אפשרויות לפרש את גמרתנו, וההשלכה הנובעת מהן נוגעת למקרה דנן. במאירי (ע/ב) אמנם מבואר, כי בין השמשות הוא הזמן הקובע, ולפיכך אין צורך שהעירוב יהיה קיים אחר כך, וכן כתבו הפרי מגדים (סימן שע"ב במשבצות זהב ס"ק א') ובשו"ע הגר"ז (או"ח סימן שצ"ד סעיף ג'). ואכן, לגבי ערב פסח שחל בשבת, פסק בשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ו, סימן כ"ז) כי אפשר לערב בחמץ כטעם המאירי.

אולם רש"י כותב, כי המקרה המתואר בגמרתנו, של עירוב שהתגלגל או נשרף לאחר בין השמשות, מותר מפני "כיון שהותרה הותרה". הפוסקים מפרשים את דברי רש"י, כי בעצם יש צורך בכך שבבין השמשות העירוב יהא ראוי להאכל בכל השבת, ומאחר שבטרם נשרף העירוב

ההוא, שנכנס והדליק את האור בפשטות. אמר לאחר מכן: "לא חשבתי הרבה, כשרואים חושך, פשוט לוחצים על המתקן ומדליקים את האור".
המשפט שלו הזכיר לי דברים ששמעתי שעות אחדות קודם לכן, בשעה שירח לבנבן טייל מעל גגות העיר, מפני יהודי טוב אשר זכה להקים שיעור במקום מגוריו, וכה סיפר:
זה שלושים שנה מאז הרב המנוח עבר לעולם שכולו טוב, שבבית הכנסת שלנו אין שיעור תורה. על שיעור יומי אין מה לדבר. אפילו שיעור שבועי, בשבת, אין. למה? ככה.
לפני חמש שנים הגיע לבית הכנסת שלנו יהודי רב פעלים, כדי להשתתף בשמחה שערך אחד המתפללים, וכדבר טבעי ומוכן מאליו הוא בדק בלוח המודעות של בית הכנסת, מתי מתקיים שיעור תורה, כדי להשתתף בו. הוא טרק את הלוח מכל עבריו וגילה לתדהמתו, את שאישרו באזניו הגבאים לאחר מכן, כי במקום אין שיעור תורה.
אני זוכר שבמוצאי שבת הוא ישב איתי ותכנן תוכנית ארוכות טווח. זה לא פשוט הוא אמר. צריך להתחיל עם דרשן מקצועי, שיבוא פעם בחדש. אולי אפילו לעשות "סעודת סיום" כשמתחילים ללמוד, כי מי יודע מתי יגמר... ישבנו כארבע שעות, שרטטנו קווי פעולה, יצרנו קשר עם אנשים שונים עמם התייעצנו.
הוא הלך, ועמו התוכניות.
לפני חצי שנה החלטתי לעשות מעשה.

במוצאי שבת, לאחר תפילת ערבית הכרזתי: "מחר בבוקר, בשעה 6:30 מתקיים בבית הכנסת שיעור דף היומי".

אם היית רואה את החיוכים הרחבים שנפרשו על פניהם של המתפללים, היית מבין מדוע רגלי החלו רועדות. חששתי כל כך. הרי שלושים שנה לא הוקם כאן שיעור, בדמיוני תיארתי לעצמי כמה פעמים ניסו להקים כאן שיעורים, וכנגדם עשרות ומאות סיבות ותירוצים ניצבו כחומה בצורה בפני הרעיון.

והנה, ברגע אחד, הכל מחייכים ומאושרים.
בשעה שש וחצי הופיעו עשרה מתפללים נרגשים. אני מסרת את השיעור, אחרי שבאמצע הלילה נזכרתי שאין מגיד שיעור, ועד שעות הבוקר ישבתי ללמוד את הגמרא, והנה השיעור שלנו חי וקיים עד היום".

לפעמים לא צריך לתכנן כל כך הרבה, לחשוב ולהתאמץ. פשוט להדליק את האור.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ל/א והאמר רבה בר בר חנה

סגולת פירות ארץ ישראל

כתב מהר"י עמדין זצ"ל:
"ואע"ג דאמרינן "וכי לאכול מפריה ולשבוע מטובה היה צריך", אנו ודאי צריכים להם, כי פירות ארץ ישראל מוסיפים כח וחכמה כמו שאמרו (ב"ב קנח/ב) אורא מחכים, ולא לחינם האריך התלמוד להזכיר אכילה מופלגת דר' יוחנן ותלמידיו כי אכלו פירות גינוסר, שנראית באמת גוזמא, אבל חס ושלום שכיוונו לספר בגנותם, אלא בשבחם ובשבח ארץ ישראל נתכוונו, ולהודיענו שפירותיה נותנים חיים לעם עליה ומוסיפים כח וגבורת ההשכלה, לפיכך היו מרבים לאכול מהם... (מור וקציעה, או"ח סימן ר"ח).



הוא היה ראוי לכל השבת, "כיון שהותרה הותרה". ברם, אם כבר בבין השמשות ברור כי העירוב אינו ראוי לכל השבת, אין הוא מתיר את הטלטול בשבת, ואי אפשר להשתמש בו כעירוב (צפנת פענח הלכות עירובין פ"ו הלכה י"ב).

המצה ראוייה לקטנים: למעשה, כותב הגאון מטשעבין זצ"ל (ש"ת דובב מישרים, ח"א, סימן קל"ט, ס"ק ב'), כי לכל השיטות אפשר לערב במצה. אמנם המצה אסורה באכילה מתקנת חכמים, אך היא ראוייה לקטנים שאינם מבינים בסיפור יציאת מצרים, שכלפיהם לא חלה תקנה זו כלל.

סוגייתנו עוסקת אמנם בעירובי תחומין, אך בפוסקים מבואר כי הגדרתם ומעמדם של עירוב תחומין ועירוב חצרות זהה (בית יוסף, או"ח סימן שצ"ד). החידוש בכך הוא, שאף על פי שתפקידו של עירוב חצרות הוא לגרום לכך כאילו כל בני החצר גרים בדירה אחת, די בכך שבבין השמשות מיוחד להם מאכל משותף, ואין צורך שהמאכל יעמוד לרשותם בפועל במהלך כל השבת.

מנהגי הראשונים לאכילת פת עירוב חצרות: ספרי הפוסקים מלקטים עדויות על מנהגי רבותינו הראשונים, מתי אכלו את פת עירובי החצרות. מהרי"ל, אשר נהג להניח עירוב חצרות ושיתוף מבואות בכל ערב שבת מחדש [ולא הותיר אותה פת משבת לשבת, כפי שנוהגים רבים להניח מצה המשתמרת לזמן רב], השתמש בפת זו כלחם משנה בליל שבת ובסעודת שחרית. אמנם, הסביר, אפשר לאוכלה כבר בליל שבת, שהרי די בכך שבבין השמשות היתה ראוי לכל השבת, אך פת זו חביבה עליו להרבות בה מצוות. על המהר"ם, מגדולי הראשונים, העידו (הגהות מיימוניות פ"ח אות ד'; הגהות אשרי פ"ג סימן ז'; מרדכי עירובין רמז ת"צ, הביאו בשם מהר"ם פסקי עירובין סימן ס"ט), כי נהג לאכול בליל שבת את הככר שבה נעשו עירוב חצרות.

עם זאת, מדברי רש"י (ברכות, לט/ב) מדויק, כי עדיף לאכול את הפת בסעודת שחרית ולא בסעודת ליל שבת (ש"ת זבח צדק החדשות, סימן ק"ס). בטעם הדבר כתבו הפוסקים (שו"ע הרב, או"ח סימן שצ"ג, סעיף ג'; משנה ברורה, סימן שצ"ד ס"ד ד'), כי מאחר שבמקומות שונים נהגו להתפלל ערבית לפני כניסת השבת, נוצר חשש שיאכלו את הפת עוד לפני בין השמשות, לפיכך נהגו לאכלה בשבת בבוקר. ואילו האריז"ל נהג על פי הקבלה לבצוע בליל שבת על פת של שיתוף מבואות, וביום שבת קודש על פת עירוב חצרות (כף החיים, סימן שס"ו, ס"ק קכ"ד).

לגבי עירובי תבשילין כתב בשו"ע הרב (סימן תקכ"ז סעיף כ"ה), כי יש נוהגים שלא לבצוע עליו עד סעודה שלישית (ועיין עוד בספר עירובי חצרות להרה"ג מנחם מושקוביץ, מכתב י"ח).

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

שביעית, פרק ב', משנה ה': סכין את הפגים ומנקבים אותם

השקאת עץ אתרוג במוצאי שביעית כדי שיהיו אתרוגיו ראויים לברכה בחג הסוכות
מלבד איסורי עבודת הקרקע בשנת השמיטה, ישנם דינים והלכות המתייחסים לפירות השנה השביעית, ותקפם נותר בעינו גם לאחר תום השנה השביעית, לפיכך אסור לסחור בפירות שנת השמיטה גם לאחר תומה.

אילו פירות נחשבים כ"פירות שביעית"?

ישנם כללים ברורים בעניין: פירות שחנטו בשנת השמיטה, הם פירות שביעית ואפילו נקטפו בשנה שאחריה. פירות שחנטו בשנה השישית, אינם קדושים ואפילו נקטפו בשנת השמיטה; לגבי ירקות הקובע הוא תאריך לקיטתם; אורז ודוחן תלויים בעת ההשרשה, וכן על זה הדרך בכל סוגי הגידולים.

יוצא, איפוא, כי גם בשנה השמינית עדיין צומחים על האילן פירות הקדושים בקדושת שביעית, לפי שהם חנטו בשנת השמיטה ועדיין לא נקטפו. האם מותר לעבוד את האדמה בשנה השמינית לצורך פירות אלו? לכאורה איסורי עבודת האדמה אינם אלא בשנה השביעית, ברם, מתברר כי לדעת מפרשים אחדים בשאלה זו עצמה נחלקו תנאים במשנתנו.

במשנה העוסקת ב"פגים" - תאיני בוסר, המצריכות טיפול מיוחד כדי לזרז את הבשלתן בעודן על האילן - נאמר: 'וְנָשַׁל שְׁבִיעִית שְׁנֵי צֵאֵי לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לֹא סָכִין וְלֹא מְנַקְבִין אוֹתָן' - אין לסוכן ואין לנקבן בקיסם משוח בשמן. ואילו רבי שמעון חולק ומתיר.

באילו תנאים מדובר? ר"ש מפרש כי מדובר בפגים שחנטו בשנת השביעית, ותנא קמא אוסר לבצע בהן מלאכות בשנה השמינית, כי לדעתו גם לאחר השמיטה אסור לסייע בגידול פירות שנת השמיטה. אמנם רבי שמעון חולק על כך, לפי שכבר תם איסור עבודת האילן, אך הואיל והלכה

דף לב/א אמר רבי נראין דברי מדברי אבא

הבן חולק על אביו

הנה, מפורש כאן כי מותר לבן לחלוק על אביו בדברי תורה.

כך גם 'נפסק' ברמב"ם ב...הלכות שחיטה! וזה לשונו (פרק י"א הלכה י'): "יש מקומות שמנהגן אם מצאו סרכא... ואבא מרי זצ"ל מן האוסרין ואני מן המתירין..."

דף לה/א ותיסברא

ותסברא?

ישנם ביטויים בש"ס, אשר עומדים בפני עצמם, ומשמשים כהקדמה, פתיחה, לדין המתפתח ובא. כזה הוא הביטוי "ותסברא", וכי הנך סבור כן? ומקומו בפתיחת נידון שמפתח חכם, על מימרא שאמר זה שכנגדו.

המילה ותסברא היא כעין אמירה, וכי סובר אתה להעמיד את המשנה או הברייתא כדברך, והלא מוקשים הם... ולאחר מכן הוא מקשה קושייתו.

השיטה מקובצת (ב"מ כב/א ד"ה "תרגמוה") כותב בשם הריטב"א, שלשון "ותסברא" לעולם אינו בא לקיים את הדברים אלא לסתור ("מהררי נמרים" - כללי הרדב"ז. מר קשיא - ערך תסברא).

דף לה/ב שמעתי שמקדרין בהרים

קושיית רבי עקיבא איגור

במרתפי הק.ג.ב.

סיפר הגאון הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל:

בהיותי ברוסיה, עצרני שוטר ומיד השליכני למרתפי הק.ג.ב. חמשה חוקרים חיטטו בכיסי ומצאו פנקס ובו מספר ציונים לגמרא, רש"י, תוספות ורעק"א. הם דרשו לדעת מה אלו - מהו ה'צופן' הסתום הלזה. אמרתי להם - אלו הלכות ומנהגים דתיים בסוגיה תלמודית קשה ולא תבינו כלום. "תסביר מיד הכל" שאגו עלי, "ואנחנו נבין".

בדלית ברירה התחלתי להרצות להם את הסוגיה בדף נ"ח עמוד א' של "מקדרין בהרים". הסברתי את שיטת רש"י ואת קושיית תוספות ותירוץ רבי עקיבא איגור... עמלתי קשות לקרבה לשכלם והם מביטים עלי וכועסים... אינם מסוגלים לתפוס היכן נקודת הריגול כאן... שעתיים תמימות ולא עלה בידם דבר... לבסוף, שעתיים לפני שבת גירשו אותי הביתה...

איני יודע מי לבסוף הבהיר להם את דברי רעק"א...

לעילוי נשמת

הר"ר **נחום Natahn Stark** ז"ל

ב"ד אברהם אשר ז"ל נלב"ע כ"ו בניסן תשל"ו

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **רייצא רחל סימינובסקי** ע"ה

ב"ר דוד אליהו ובאשה טופל ז"ל

נלב"ע א' באייר תשס"ט

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו



כתנא קמא - עולה מסקנה מחודשת ביותר: עבודת האדמה אסורה גם בשנה השמינית עד שיכלו מן האילן הפירות הקדושים בקדושת שביעית! האמנם כן? יודעים אנו כי רק בשנת השביעית, מראשה עד סופה, שובתים החקלאים, ואילו לפי האמור על מגדלי פירות להמשיך את חופשתם חדשים רבים מאוד אחר תום השמיטה! הנה, למשל סוחרי האתרוגים, נוהגים להרבות בהשקיית עצי האתרוגים, מיד עם תום שנת השמיטה, על מנת שיגדלו ויהיו ראויים לנטילה בחג הסוכות. אתרוגים אלו קדושים בקדושת שביעית, שהרי חנטו בשביעית, וכיצד מותר הדבר?

מדברי החזון איש (שביעית סימן י"ז, אות ב', ד"ה במש"כ) ופוסקים נוספים עולה הכרעה להיות, משני טעמים:

א. הרמב"ם מפרש משנה זו באופן אחר, ואף מנקדה אחרת. חלף "וְשָׁל שְׁבִיעִית שְׁיִצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית", הוא מנקד "שְׁיִצְאוּ", כלומר: מדובר על עבודה בשנת השמיטה עצמה, כדי להשביח את היבול שיחנט רק בשנה השמינית.

ב. המשנה עוסקת במלאכה הנעשית בגוף הפירות, אך אין מכאן מקור לאסור מלאכה בקרקע המועילה לפירות. מעתה גם לפי פירושו של ר"ש לא נאסרה אלא סיכת הפגים שהיא עבודה בפירות עצמם, אך לא נאסרו השקאת העצים, זיבולם וניכוש הקרקע שסביבם (חזון איש שביעית סימן כ"א אות י"ח, ד"ה והנכנסין. וראה דרך אמונה פ"ג, ס"ק ע"ט).

דף לו/ב אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו
הכל מהרב
ביטוי עז למהותו של המושג רב ותלמיד אנו מוצאים בתשובות רש"י (סימן נ"ט) החולק על גדולים אחרים בשאלה הלכתית מסויימת, בנימוק שדעת רבו רבי יהודה ב"ר יקר שונה; ואף שלא שמע דבר זה מפיו כלל - הוא מודה - "מכל מקום ליבי וסברתי והבנתי מפיו יצאו..."

דף לו/ב במקרי שמע

בורח מהמגבית...

הגמרא מעמידה את המשנה, כי האדם מתנה שאם יבוא חכם מצד מזרח יברח לו לצד מערב, וכן ההיפך, ב"מקרי שמע".
מלבד פירוש רש"י כאן, מובא במפרשים פירושו של בעל 'הערוך' ש'מקרי שמע' הוא חכם שבא לערוך מגביות, ולפיכך התנה הלה מראש שינוס לו לצד הנגדי...

בס"ד

"מאורות השבת" מאחד את המשפחה ממשיכים להתענג בשבת עם מאורות השבת ברך י"ד "מעגל השנה"

- חול המועד • ספירת העומר • יום-טוב
- שבת • ראש חודש • ימי בין הזמנים
- ראש השנה • עשרת ימי תשובה • סוכה



ניתן להשיג במאורות הדף היומי בטלפון:

1-700-500-151

ובחנויות המובחרות. הפצה ראשית יפה נוף